

Για το μάθημα των Θρησκευτικών

του **Βασιλείου Μακρυπούλια***

Δεν ωφελεί να συζητούμε για το μάθημα των θρησκευτικών θεωρώντας ότι το όλο θέμα έχει να κάνει με το σχολικό περιβάλλον και το σχολικό πρόγραμμα και μόνο. Είναι ανώφελο εδώ και τόσα χρόνια να επαναλαμβάνουμε τα ίδια και τα ίδια, αρνούμενοι –οι κυβερνώντες – το Σύνταγμα της Ελλάδος το οποίο ξεκάθαρα καθορίζει ως επίσημη θρησκεία την Ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, αλλά επίσης επισημαίνει τον ηθικό και εθνικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης, κομμάτι της οποίας είναι η θρησκευτική ωρίμανση των νέων με βάση τη θρησκεία αυτή. Ο Αριστοτέλης σωστά αναφέρει: *«Η κάθε κοινωνία αποσκοπεί στο αγαθό της ευδαιμονίας, το κράτος που είναι η υπέρτατη και καθολικότερη μορφή κοινωνίας πρέπει να αποσκοπεί στο υπέρτατο αυτό αγαθό»*. Θα πρέπει να ερευνήσουμε ποια είναι η κατάσταση της επιδιωκόμενης ευδαιμονίας σύμφωνα με τους κυβερνώντες αυτή τη χώρα τις τελευταίες μεταπολιτευτικές δεκαετίες. Ας θυμηθούμε και μόνο ότι τα προηγούμενα χρόνια το περίφημο θέμα του μαθήματος των θρησκευτικών ηγέρθη και από δεξιές και από αριστερές κυβερνήσεις. Είτε υπό τη μορφή της απαλλαγής είτε υπό τη μορφή της κατάργησης.

Οι κυβερνώντες το Ελληνικό κράτος σε κάθε περίπτωση θεωρούν ως ευδαιμονία την επιδιωκόμενη αμνησία των Ελλήνων. Ίσως τελικά είναι άγχος αρούρης (υπερβολικό βάρος) η ανάμνηση. Ο Πλάτων ήταν σαφής όταν έλεγε ότι η ανάμνηση είναι βασική πηγή γνώσης και ηθικής. Οι Έλληνες σε λίγα χρόνια θα είναι σε μία τέτοια απλά ζωική κατάσταση μη ενθυμούμενοι τίποτε, μη νοιώθοντας καμμία ιστορική αποστολή και συνέχεια. Αυτό είναι ευλογία για τους κυβερνώντες διότι μπορούν να διαπλάθουν ένα Ελληνικό κράτος καθαρά υλικό χωρίς κανέναν άλλο ανώτερο πνευματικό ή ηθικό προσδιορισμό. Τα θρησκευτικά σε κάθε περίπτωση είναι ένας (απλούστατος ίσως) δεσμός με μία Ελληνορθόδοξη παράδοση που κρατεί τους Έλληνες σε μία συγκεκριμένη αναμνησιακή οδό γνώσης και ηθικής που συμβάλει στην ιστορική συνέχεια του Ελληνισμού. Ας ξεκαθαρίσουμε ότι όταν λέμε «θρησκευτικά» εννοούμε την ιστορική και πολιτιστική αλλά και κοινωνική καλλιέργεια του χριστιανικού λόγου στο Ελληνικό ιστορικό προτσές (ιστορική διαδικασία). Τη δυνατότητα οι νέοι μας και οι νέες μας να θυμηθούν ότι ο ενυπόστατος λόγος, η ενανθρώπιση το θεού, η έννοια του πάθους και της θυσίας, καθοδήγησε τους Έλληνες το 1821, το 1940 ώστε να μιμηθούν τις χριστιανικές προσωπικότητες στο δρόμο της βούλησης, της πίστης, του πάθους και της νίκης του ήθους και των αξιών. Μάλλον οι Έλληνες σήμερα δεν θα πρέπει να αφυπνίζονται με τέτοια υγιή πρότυπα. Θα πρέπει να βυθίζονται στην σκλαβιά της κυβερνωμένης

καθημερινότητας, του ΕΝΦΙΑ, της τηλεόρασης, των φόρων, χωρίς καμμία δυνατότητα διαφυγής και ανωτέρου προσδιορισμού. Έχοντας διανύσει αρκετά χρόνια στην εκπαίδευση μάλλον μπορώ να είμαι σίγουρος ότι κανένα μάθημα –άρα και τα θρησκευτικά- δεν είναι ομολογιακό.

Ας δούμε ένα απλό παράδειγμα. Διδασκόμενοι οι νέοι και οι νέες μας τα 10-15 μαθήματα δεν προσκολλώνται σε αυτά αλλά ωριμάζοντας συνεχώς ανακαλύπτουν όλους τους κλάδους και τις οδούς που ανοίγονται ανά μάθημα και κατεύθυνση. Το σχολικό μάθημα είναι πρόναος που οδηγεί τους εφήβους στον κυρίως ναό της μάθησης που θα ανακαλυφθεί όταν επέλθει πλήρης η αφαιρετική και ώριμη περίοδος του ανθρώπου. Διδάσκοντας δηλαδή την Ευκλείδεια γεωμετρία απορρίπτουμε τις άλλες τάσεις(τη μοντέρνα γεωμετρία του Φομέντο); Όχι βέβαια. Τα σχολικά μαθήματα είναι η πρώτη βάπτιση των νέων με τις ιδέες που ευρίσκονται στα σχετικά βιβλία. Σε κάθε περίπτωση το κάθε κράτος σεβόμενο τις καταβολές του προσεγγίζει τις ιδέες από την ιστορική και πνευματική του σκοπιά. Όμως ωριμάζοντας ο νέος γνωρίζει τη θρησκεία μέσα από το μάθημα των θρησκευτικών –όπως διδάσκεται σήμερα – και επιλέγει τις θρησκευτικές του στάσεις και αντιλήψεις. Αφ' ής στιγμής το μάθημα των θρησκευτικών εισάγει την ιδέα του θεού ο νέος σε ώριμη ηλικία μπορεί να συναντήσει όποια θεία μετάλλαξη επιθυμεί. Οι βάσεις έχουν τεθεί. Γιός πάστορα ήταν ο Νίτσε και ο Μάρξ. Είχαν διδαχθεί τα πιο «σκληρά» θρησκευτικά στα σχολεία τους; Και οι δύο όμως ακολούθησαν τους γνωστούς θρησκευτικούς δρόμους τους.

Το τεράστιο λάθος των κυβερνώντων εις το θέμα αυτών των θρησκευτικών που διδάσκονται στα Ελληνικά σχολεία είναι η πλήρης άγνοια του χριστιανικού δόγματος. Συγκρητικά, διαχρονικά, φιλοσοφικά. Ο μακαρίτης ο Λιαντίνης είχε χαρακτηρίσει τον χριστιανισμό ως «την ανωτέρα ανθρώπινη νοητική σύλληψη». Ο Έγκελς εις την φιλοσοφίαν της ιστορίας μας αναφέρει: «Διαφορετική είναι η θρησκεία του Ιησού. Προκειμένου να αποφύγει τις ολέθριες συνέπειες αυτής της καταπιεστικής δυναστείας του νόμου οδηγείται στη δικαία άρση κάθε νόμου και κάθε δικαιοσύνης, στην υπακοή αντιτάσσει τη συμφιλίωση στο διχασμό το όλον της ζωής». Ο χριστιανισμός προσφέρει τόσες υπαρξιακές λύσεις, έχει από μόνος του τόσα ανθρώπινα πρόσωπα ώστε δεν μπορεί να είναι ομολογιακός. Δεν αρνούμαστε την ομολογιακά φύση της φράσης «όστις θέλη». Αντιθέτως. Διακρίνουμε όμως τις εποχές. Ο προσωπικός χριστιανισμός προσφέρει λύσεις ζωής (Ο Κίρκεγγωρ έχει τόσα να μας πει για αυτό το θέμα) που δεν ομολογούνται (για να παραφράσουμε και το Γιάσπερς) αλλά βιώνονται. Ο χριστιανισμός είναι βιωματικό μάθημα και δεν μπορούμε να καταλάβουμε γιατί αυτό το βίωμα θα πρέπει να το στερήσουμε από τους μαθητές. Ίσως γιατί στον αιώνα του κινητού και του facebook θέλουμε άλλου είδους ρομποτοποιημένη νεολαία. Ίσως.

Υφέρπει λοιπόν το επιχείρημα της διαθρησκειακής διδασκαλίας του μαθήματος των θρησκευτικών. Γιατί άραγε ο μέγας Δανός ερμηίτης Κίρκεγγωρ, ο πατριάρχης του υπαρξισμού, θεώρησε την ύπαρξη ως τον ανώτερο ανθρώπινο προσδιορισμό, δίνοντας ως τέλεια χαρακτηριστικά παραδείγματα το Σωκράτη και τον Ιησού; (πρόσωπα που διδάσκονται στο μάθημα των θρησκευτικών); Διότι ο Σωκράτης και ο Ιησούς μέσα από τη θαυμαστή σε γνώση, αρετή και θυσία ζωή τους προσφέρουν συγκεκριμένο βίωμα στους νέους και στις νέες της εποχής μας. Δεν προσφέρουν ένα απρόσωπο σύστημα (θρησκείες των φυσικών νόμων) ούτε το απρόσωπο σύστημα του μωαμεθανισμού που κατεβαίνει στη γή μέσα από διαταγές, νόμους και άπειρα πρέπει που απευθύνονταν σε ανθρώπους συγκεκριμένους μιάς συγκεκριμένης εποχής που δεν υπάρχει πλέον σήμερα. Σήμερα στην εποχή της τεχνολογίας, της επιστήμης, της ταχύτατης καθημερινότητας, στην οποία ο άνθρωπος ως βιωματική ύπαρξη πρέπει να αντεπεξέρχεται.

Ποιος διαφωνεί ότι ο υπαρξιακός χριστιανισμός, μπολιασμένος από το μετασωκρατικό λόγο, το λόγο του Γρηγορίου Νύσσης (του μεγάλου χριστιανού υπαρξιακού) αποτελεί το καλλίτερο εφόδιο για τους νέους και τις νέες μας προκειμένου να σταθούν όρθιοι και να επιτύχουν στη ζούγκλα που λέγεται κοινωνία του 21^{ου} αι; Η μεταφυσική αφοβία, η λογική κατηγοριοποίηση της ζωής, η βουλευτική ενδυνάμωση, το θυσιαστικό φρόνημα, η πίστη και η γνώση, είναι υπαρξιακά χαρακτηριστικά τα

οποία μεταβιβάζονται στους νέους μας μέσα από το μάθημα των θρησκευτικών στη σημερινή του μορφή. Σε κάθε περίπτωση-από τον Κοραή και το Μοισιόδακα το κληρονομήσαμε- η παιδεία θα πρέπει να έχει και αυτόν τον ηθικοπλαστικό χαρακτήρα που καθιστά την εκπαιδευτική διαδικασία «αλατισμένο και νόστιμο φαγητό».

Οι Έλληνες νέες και νέοι κινούνται στα πλαίσια του δυτικού πολιτισμού. Αυτού που προήλθε μέσα από την πλατωνική και την αριστοτελική μέθεξη του αρχαίου Ελληνικού πολιτισμού με το χριστιανικό δόγμα. Συγκεκριμένα ο νοήμων άνθρωπος των Ελλήνων απεδέχθη τη χριστιανική νοησιοκρατία όπως αυτή αποτυπώθηκε στη δογματική και στη χριστιανική ηθική και η σύνθεση που επακολούθησε οδήγησε στη γένεση του ανθρωπίνου προσώπου. Αυτού που δημιούργησε το δυτικό πολιτισμό, τέκνο του οποίου είναι η πολυπόθητη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό το πρόσωπο έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά: στηρίζεται στο νού του, δέχεται τις νοητικές δυνάμεις που οδηγούν τον άνθρωπο στη γνώση του θείου, της φύσης και στην ίδρυση μιάς αγαθής κοινωνίας. Πιστεύει στην εξέλιξη με βάση τη γνώση και την εμπειρία του ωραίου, την παρατήρηση, τη λογική εκτύλιξη των ανθρωπίνων δυνάμεων. Ειδικά μετά τη μετοίκηση των βυζαντινών λογίων στη δύση (έπειτα από την πτώση της Πόλης) ο πλατωνικός και αριστοτελικός χριστιανισμός οδήγησε στη θεμελίωση της νέας φιλοσοφίας η οποία αξιωματικά στηρίχθηκε στον ανθρώπινο λόγο μέσα από την καρτεσιανή διακήρυξη του «σκέφτομαι άρα υπάρχω». Η Καντιανή ηθική, ο διαφωτιστικός λόγος, και η Χαϊντεγκεριανή φιλοσοφία περί της μέριμνας, αποτελούν κάποιους μόνο σταθμούς του ανθρωπίνου πνεύματος, οι οποίοι δεν θα υπήρχαν εάν δεν είχε συμβεί η μέθεξη του Ελληνικού πνεύματος με την θεολογία του χριστιανικού προσωπικού ενυποστάτου. Τα θρησκευτικά λοιπόν εισάγουν το μαθητή σε ένα κόσμο ο οποίος μακροπρόθεσμα θα τον οδηγήσει στις ρίζες και στην περαιτέρω ανάπτυξη του κόσμου όπου μεγάλωσε, όπου ζεί αυτός και η οικογένειά του.

Σε αυτόν λοιπόν τον κόσμο του δυτικού πολιτισμού ο οποίος χαρακτηρίζει το σημερινό άνθρωπο ως σκέψη και πράξη δεν γνωρίζω ποια θέση κατέχει η διαθρησκευτική διδασκαλία του κορανίου ή άλλων παρωχημένων θρησκειών. Ίσως το πλέον σημαντικό θα ήταν η πλήρης λογική διδασκαλία του μαθήματος στη βάση της σύνθεσης του Ελληνικού Λόγου με τη χριστιανική πίστη, μιάς σύνθεσης η οποία από τον Ακινάτη έως τον Αυγουστίνο ελλογικοποίησε το θείο, οδήγησε στον ορθολογισμό και τον εμπειρισμό, στη Νιτσεϊκή βούληση, δημιουργώντας το σημερινό άνθρωπο της επιστήμης και της τεχνολογίας. Δεν γνωρίζω γιατί σε αυτόν τον άνθρωπο θα πρέπει να εισάγουμε παρωχημένες διδασκαλίες. Σε κάθε περίπτωση συμφωνούμε όλοι ότι ο δυτικός πολιτισμός επικρατεί επειδή χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία της προόδου και του ανθρωπισμού; Εάν ναι γιατί θέλουμε να ομιλήσουμε για το χθές στους μαθητές μας και όχι για το αύριο όπως αυτό περιγράφεται μέσα από τη λογική επεξεργασία του Ελληνισμού και του Χριστιανισμού;

Ακόμα και ο αραβικός ισλαμισμός, το πλέον ώριμο κομμάτι του μουσουλμανισμού, μέσα από τον Αβερρόη προσπάθησε να συνθέσει το κοράνιο με την αριστοτελική φιλοσοφία, στη βάση της λογικής ικανότητας του ανθρώπου να εξηγήσει τον κόσμο και τον εαυτό του. Όλο όμως αυτό το κατασκεύασμα ικανοποιήθηκε μέσα από τη σχολαστική φιλοσοφία και τη θεολογία η οποία μεγαλούργησε μέσα από τη σύνθεση Ελληνικού και Χριστιανικού Λόγου. Όλο αυτό εισάγεται στο μυαλό των μαθητών μέσα από τη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών. Δεν έχει κανένα νόημα η σκόρπια διδασκαλία των θρησκειών. Σημασία έχει να κατανοήσουν οι μαθητές την νοητική επάρκεια και την ανάλογη δυνατότητα εξέλιξης που δίδει η λογική ανάλυση του αριστοτελικού και πλατωνικού λόγου σε σχέση με τον Πατερικό Λόγο. Μόνον όσοι προσεγγίζουν τα Πατερικά κείμενα με άλλο πνεύμα προσεγγίζουν το Χριστιανισμό ως ομολογία. Οι διδάσκοντες δύνανται να δώσουν τη σωστή έλλογη διάσταση στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών και να ανοίξουν τους ορίζοντες των μαθητών, οι οποίοι θα καταλάβουν μέσα από το μάθημα αυτό την προέλευση αλλά και την περαιτέρω εξέλιξη του κόσμου που ζούν.

Στο διά ταύτα. Θα πρέπει να συμφωνήσουμε στο εάν επιθυμούμε την περαιτέρω αφύπνιση και εξέλιξη του Λογικού Υποκειμένου. Στο εάν αποδεχόμαστε ότι η εξέλιξη αυτή συμβαδίζει με την

περαιτέρω άνθιση και λογική επεξεργασία του δυτικού πολιτισμού. Διότι πίσω από τον πόλεμο ένάντια στο μάθημα των θρησκευτικών διαβλέπω την προσπάθεια κάποιων να εμπλέξουν τον άνθρωπο στα δίχτυα της άγνοιας, του σκότους και της πλήρους μαζοποίησής του.

* Ο **Βασίλειος Μακρυπούλιας** είναι δρ. φιλοσοφίας.

Πηγή: www.antibaro.gr/